

Identificació de l'expedient

Resolució del procediment sancionador núm. PS 47/2023, referent al centre Benito Menni Complex Assistencial en Salut Mental - Germanes Hospitalàries (de Sant Boi de Llobregat).

Antecedents

1. En data 17/01/2023, va tenir entrada a l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades un escrit de denúncia contra el centre de salut mental Benito Menni Complex Assistencial en Salut Mental - Germanes Hospitalàries (de Sant Boi de Llobregat), amb motiu d'un presumpte incompliment de la normativa sobre protecció de dades personals.

En concret, la persona denunciant exposava que, a través de la pàgina web de La Meva Salut, va consultar els accessos que s'havien fet al seu "historial mèdic" i va veure que "el centre Benito Menni, Complex Assistencial en Salut Mental hi havia accedit als anys 2019, 2020 i 2021." Tanmateix, segons exposa la persona denunciant, l'última vegada que va rebre assistència mèdica en aquest centre sanitari va ser al mes de novembre de l'any 2013.

2. L'Autoritat va obrir una fase d'informació prèvia (núm. IP 31/2023), per determinar si els fets eren susceptibles de motivar la incoació d'un procediment sancionador, d'acord amb el que preveuen l'article 7 del Decret 278/1993, de 9 de novembre, sobre el procediment sancionador d'aplicació als àmbits de competència de la Generalitat, i l'article 55.2 de la Llei 39/2015, d'1 d'octubre, del procediment administratiu comú de les administracions públiques (LPAC).
3. En data 20/01/2023, l'Autoritat va adreçar un ofici a la persona denunciant, per tal que aportés les captures de pantalla on apareguessin els accessos a la seva història clínica referenciats en el seu escrit de denúncia. També, perquè indiqués si l'atenció que se li va prestar al centre de salut mental denunciat va ser en el marc d'una assistència sanitària pública o privada.
4. El mateix dia 20/01/2023, la persona denunciant va respondre que l'atenció rebuda en el centre de salut mental denunciat va ser en el marc d'una assistència sanitària pública.

Així mateix, va aportar les captures de pantalla del registre d'accessos a la història clínica compartida (HC3) de La Meva Salut (base de dades que depèn del Departament de Salut), només en relació amb els 4 accessos efectuats des del centre de salut mental Benito Menni, Complex Assistencial en Salut Mental, el dia 03/03/2021. En ser consecutius, aquests accessos es consideren 1 únic accés.

5. En aquesta fase d'informació, en data 11/04/2023, entre altres qüestions es va requerir a l'entitat denunciada el següent:
 - Que aportés una còpia del registre d'accessos a la història clínica de la persona denunciant des de l'01/01/2019 al dia 03/03/2021, efectuats des del centre de salut mental Benito Menni Complex Assistencial en Salut Mental.

- Que indiqués les persones que van accedir-hi i la categoria professional que tenien dins l'organització.
 - Que concretés les raons que justificarien tots i cadascun dels accessos efectuats a la història clínica referida des del centre de salut mental Benito Menni Complex Assistencial en Salut Mental, durant els dies i períodes temporals especificats.
6. En data 25/04/2023, l'entitat denunciada va respondre el requeriment amb un escrit en què exposava el següent:
- Que “La persona que va accedir a l'Historial Clínic és la Doctora (...), metgessa amb especialitat en psiquiatria, la qual ha estat sempre la professional referent del cas en hospitalització infantojuvenil (fins a l'any 2017), treballant conjuntament amb els professionals del seu centre de salut mental infantojuvenil (CSMIJ).”
 - Que “La ‘fulla de filiació’ és la pantalla d'accés a les dades de contacte del pacient quan es busca una història. La ‘visió global’ és una pantalla on es visualitzen les visites/ingressos d'un pacient i des de la qual es pot accedir a HC3. La de l'Informe Mèdic’ és la pantalla on es poden consultar els informes d'un pacient.”
 - Que “La pacient i la seva família van signar el consentiment de dades per la ‘realització d'activitats de investigació i recerca, única i exclusivament per part dels professionals de la institució’. Per tant, la base de legitimació seria el consentiment (article 6.1.a) RGPD).”
 - Que “El cas presentava un diagnòstic múltiple o casos de ‘doble diagnòstic’. En aquesta mena de casos resulta d'interès mèdic realitzar un seguiment clínic de la evolució del cas i dels diagnòstics i per a la preparació de les sessions clíniques internes del servei de la Doctora, on és revisa el diagnòstic final en casos complexos amb diagnòstic sense confirmar o més d'un diagnòstic, per tal de millorar la informació i pràctica clínica dels casos més complexos.”
 - Que “A banda del consentiment del pacient o de la seva família en cas de ser menor d'edat, no s'ha utilitzat cap dada personal per aquestes finalitats d'investigació, ja que la identitat de la pacient és indiferent i no ha sigut identificada en cap moment. Ni tan sols s'ha pseudonimitat la informació, sent totalment anònima, ja que el rellevant era l'evolució del cas i el seu diagnòstic.”
 - Que “En el punt anterior ha quedat clar que la finalitat dels accessos realitzats ha estat la ‘realització d'activitats de investigació i recerca, única i exclusivament per part dels professionals de la institució’, basada en el consentiment de la pacient.”
 - Que “Per si no fos prou, en relació als accessos realitzats el 03/03/2021, si tenim en compte que han passat més de dos anys des d'aquests, qualsevol suposada infracció lleu o greu que pogués haver-se comès es trobaria prescrita, segons el que s'estableix en els articles 73 i 74 LODPGDD.”
 - Que “Respecte als accessos realitzats en 2019 i 2020, en l'hipotètic cas de constituir una infracció en matèria de protecció de dades, al haver transcorregut més de tres anys, qualsevol infracció en matèria de protecció de dades estaria prescrita per

aplicació de la prescripció de la infracció, tal com estableixen els articles 72, 73 i 74 LOPDGDD.”

L'entitat denunciada aportava la documentació següent:

- Captura de pantalla del registre d'accessos a la història clínica de la persona denunciant, on consten diversos accessos a la “visión global” (“des de la qual es pot accedir a la HC3”), coincidents amb les dates que la persona denunciant va assenyalar en el seu escrit de denúncia (anterior 1r). Tots els accessos estan vinculats a un únic professional metge/essa especialista de psiquiatria del centre de salut mental denunciat, en les dates següents (segons consta en el registre d'accessos aportat):
 - El dia 03/03/2021, consten registrats 2 accessos, però en ser consecutius es consideren 1 únic accés.
 - El dia 10/09/2020, consten registrats 2 accessos, però en ser consecutius es consideren 1 únic accés.
 - El dia 24/09/2019, consten registrats 4 accessos, però en ser consecutius es consideren 1 únic accés.
- Còpia del “Full d'informació a la recollida de dades de caràcter personal” que la persona denunciant i la seva família van signar en data 16/09/2013. S'observa que aquest document, entre altres qüestions, informa sobre el tractament de dades personals denominat “fitxer de pacients.” El centre de salut mental el duu a terme amb fins de “tractament medico-sanitari” i de “realització d'activitats d'investigació i recerca, única i exclusivament per part dels professionals de la institució.”

No obstant això, s'observa que aquest document no recull el consentiment de les persones interessades per tractar les categories especials de dades en els termes previstos en el Reglament (UE) 2016/679 del Parlament Europeu i del Consell, de 27 d'abril, relatiu a la protecció de les persones físiques pel que fa al tractament de dades personals i a la lliure circulació d'aquestes dades (RGPD); és a dir, mitjançant una declaració de consentiment expressa de les persones interessades (consentiment explícit), d'acord amb l'art.9.2.a de l'RGPD. Per altra banda, aquest document no informa sobre la consulta o accés a l'HC3 dels pacients, ni permet a les persones interessades atorgar el consentiment de forma específica per a cada finalitat del tractament de dades.

7. En data 05/09/2023, la directora de l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades va acordar iniciar un procediment sancionador contra el centre Benito Menni Complex Assistencial en Salut Mental - Germanes Hospitalàries, per una presumpta infracció prevista a l'article 83.5.a, en relació amb l'article 5.1.a, tots ells de l'RGPD.
8. Aquest acord d'iniciació es va notificar a l'entitat imputada en data 08/09/2023.
9. A l'acord d'iniciació es concedia a l'entitat imputada un termini de 10 dies hàbils per formular al·legacions i proposar la pràctica de proves que considerés convenientes per defensar els seus interessos.

10. En data 27/09/2023, l'entitat va formular al·legacions a l'acord d'iniciació.
11. En data 28/09/2023, l'entitat imputada va aportar una còpia d'un correu electrònic de data 28/09/2023, que conté un comunicat del Comitè de protecció de dades del centre de salut mental, adreçat al professionals mèdics, en relació amb el tractament de dades personals dels pacients amb fins d'investigació i recerca. El contingut del comunicat és el següent:
- “(…) Como parte de nuestro compromiso continuo con la protección de datos personales y con el objetivo de reforzar los procedimientos en este ámbito, concretamente en materia de investigación médica, recordamos a todos los profesionales médicos que:
- Para poder tratar los datos de los pacientes con finalidades de investigación o para participar en estudios clínicos, es necesario contar con el consentimiento del paciente.
 - Benito Menni CASM cuenta con los correspondientes modelos de autorización que puede solicitar a las Direcciones Asistenciales.
 - Además, debe notificar a las Direcciones Asistenciales el proyecto de investigación para que, dada la diferente casuística existente en el ámbito de investigación, se revisen los diferentes roles y contratos que deben firmarse.
 - Recordamos que bajo ningún concepto se puede acceder a la Historia Clínica del paciente, ni a la HC Compartida (HC3), si no existe vinculación asistencial con el paciente o una base de legitimación adecuada, ya que podría constituir un acceso indebido y comportar las correspondientes responsabilidades administrativas, civiles y/o penales. En este sentido, recordamos, tal y como se ha comunicado en otras ocasiones, que el centro realiza auditorías periódicas para comprobar el correcto cumplimiento de las normas en cuanto a los accesos a las historias clínicas. (...)”
12. En data 28/12/2023, la persona instructora d'aquest procediment va formular una proposta de resolució, per la qual proposava que la directora de l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades imposés al centre Benito Menni Complex Assistencial en Salut Mental una sanció de multa de 10.000 euros (deu mil euros), com a responsable d'una infracció prevista a l'article 83.5.a en relació amb l'article 5.1.a, tots ells de l'RGPD.
13. Aquesta proposta de resolució es va notificar a l'entitat imputada en data 02/01/2024 i es concedia un termini de 10 dies per formular al·legacions.
14. En data 11/01/2024, l'entitat imputada va presentar un escrit en què reconeix la seva responsabilitat en els fets imputats i acredita que ha efectuat el pagament avançat de 6.000 euros (sis mil euros), corresponents a la sanció pecuniària proposada per la persona instructora en la proposta de resolució, una vegada aplicades les reduccions previstes a l'article 85 de la Llei 39/2025.

Fets provats

Els dies 24/09/2019, 10/09/2020 i 03/03/2021, es va accedir a l'HC3 de la persona denunciant, sense el seu consentiment i sense que aquests accessos estiguessin relacionats amb cap actuació assistencial o de diagnòstic. Aquests accessos estan vinculats a un únic perfil de metge/essa especialista de psiquiatria del centre de salut mental Benito Menni Complex Assistencial en Salut Mental - Germanes Hospitalàries.

Si bé l'accés de data 24/09/2019 ja havia prescrit en el moment en què la persona denunciant va presentar la denúncia davant l'Autoritat, no és així en els accessos efectuats en dates 10/09/2020 i 03/03/2021.

Fonaments de dret

1. Són d'aplicació a aquest procediment el que preveuen l'LPAC i l'article 15 del Decret 278/1993, segons el que preveu la DT 2a de la Llei 32/2010, de l'1 d'octubre, de l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades. De conformitat amb els articles 5 i 8 de la Llei 32/2010, la resolució del procediment sancionador correspon a la directora de l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades.

El tractament de dades denunciat recau dins l'àmbit competencial de l'Autoritat, d'acord amb les previsions de l'article 3.f de la Llei 32/2010, en la mesura que el centre de salut mental Benito Menni Complex Assistencial en Salut Mental - Germanes Hospitalàries és una entitat que forma part del sistema integral d'utilització pública de Catalunya, d'acord amb el Decret 196/2010, de 14 de desembre, del sistema sanitari integral d'utilització pública de Catalunya (SISCAT). En aquest sentit, aquesta entitat presta serveis de salut pública concertats en virtut de la formalització de contractes d'activitat assistencial amb el CatSalut de la Generalitat de Catalunya.

2. De conformitat amb l'article 85.3 de l'LPAC, tant el reconeixement de responsabilitat com el pagament voluntari avançat de la sanció pecuniària proposada comporten l'aplicació de sengles reduccions del 20% de l'import de la sanció, acumulables entre si.

L'efectivitat d'aquestes reduccions està condicionada al desistiment o la renúncia de qualsevol acció o recurs per la via administrativa contra la sanció. Per a ambdós casos, els apartats 1 i 2 de l'article 85 de l'LPAC preveuen la terminació del procediment.

3. L'entitat imputada no ha formulat al·legacions a la proposta de resolució, ja que s'ha acollit a les dues opcions per reduir l'import de la sanció.

No obstant això, tal i com s'ha indicat en els antecedents d'aquesta resolució, l'entitat imputada sí que va presentar al·legacions envers l'acord d'iniciació. Per tant, es considera oportú reiterar a continuació el més rellevant de la resposta motivada que la persona instructora va donar a les al·legacions davant l'acord d'iniciació.

- 3.1. Sobre els accessos a l'HC3 de la denunciant efectuats per una professional del centre de salut mental Benito Menni Complex Assistencial en Salut Mental.

- Sobre la prescripció dels fets que són l'objecte d'aquest procediment sancionador

En el seu escrit d'al·legacions a l'acord d'iniciació, l'entitat imputada exposava que l'accés a l'HC3 de la denunciant efectuat el dia 10/09/2020 havia prescrit i

que l'objecte d'aquest procediment sancionador només seria l'accés del dia 03/03/2021.

Respecte d'això, a la proposta de resolució es va assenyalar que en l'apartat de qualificació jurídica de l'acord d'iniciació s'indica, de forma expressa, que els fets que van motivar la incoació del procediment sancionador van ser els accessos a l'HC3 de la denunciant, realitzats els dies 10/09/2020 i 03/03/2021 per una metgessa especialista de la unitat de psiquiatria del centre de salut mental Benito Menni Complex Assistencial en Salut Mental, sense que estiguessin emparats en cap base jurídica. Per tant, aquestes accessos vulneraven el principi de licitud de l'article 5.1.a de l'RGPD.

La qualificació d'aquest fet com a infracció molt greu i la seva tipificació està expressament previst a l'article 83.5.a de l'RGPD i a l'article 72.1.e de la Llei orgànica 3/2018, de 5 de desembre, de protecció de dades personals i garantia dels drets digitals (LOPDGDD). Aquesta infracció **prescriu als 3 anys**, des del dia que es va cometre (art. 72.1 LOPDGDD i art. 30.2 Llei 40/2015, d'1 d'octubre, de règim jurídic del sector públic, LRJSP).

L'article 75 de l'LOPDGDD preveu que el còmput del termini de prescripció de les infraccions que preveu la mateixa llei s'interromp per la iniciació del procediment sancionador, amb coneixement de l'interessat, i que es reinicia si es paralitza durant més de 6 mesos per causes no imputables al presumpte infractor.

Pel que fa al còmput dels terminis fixats en mesos o anys, l'article 30.4 de l'LPAC disposa que el primer dia del termini es computa a partir de l'endemà del dia en què tingui lloc la notificació de l'acte de què es tracti. En aquest sentit, la jurisprudència del Tribunal Suprem determina que en els terminis fixats en mesos o anys el *dies a quo non computatur in termino*. Per tant, el dia que es notifica queda exclòs del còmput i el primer dia del termini és l'endemà de la notificació (entre altres, a la interlocutòria del TS, Sala Contenciosa, Secció Primera, de 21/02/2013, recurs núm. 6214/2011; i a la sentència del TS Sala Contenciosa, Secció Segona, de 17/06/2019, recurs núm. 3269/2017).

En aquest cas, consta acreditat que l'entitat imputada va accedir al contingut de la notificació de l'acord d'iniciació el dia 08/09/2023. Per tant, la interrupció del còmput del termini de prescripció de la infracció va començar el dia 09/09/2023, quan encara no havia finalitzat el termini de 3 anys de prescripció dels accessos de dates 10/09/2020 i 03/03/2021.

– Sobre la base jurídica legitimadora del tractament

En el seu escrit d'al·legacions a l'acord d'iniciació, l'entitat imputada manté l'argumentació que va donar en el marc de les actuacions d'informació prèvia i que l'Autoritat ja va analitzar a l'acord d'iniciació. En concret, l'entitat imputada defensa que "no pot considerar-se que s'hagi realitzat un tractament de dades sense base de legitimació", atès que el dia 16/09/2013 la denunciant i la seva família van signar el document de consentiment, denominat "Full d'informació a la recollida de dades de caràcter personal", que és el model de consentiment que l'entitat imputada utilitzava en aquell moment, el qual ja no s'utilitza actualment.

L'entitat imputada insisteix que la professional que va accedir a l'HC3 de la denunciante, per consultar les seves dades de salut, era la metgessa especialista de psiquiatria del centre de salut mental Benito Menni Complex Assistencial en Salut Mental, que va ser la referent del cas d'hospitalització infanto-juvenil de la denunciante fins l'any 2017. En aquest sentit, l'entitat imputada defensa que la denunciante presentava un doble diagnòstic i que, en aquesta mena de casos, resulta d'interès mèdic fer un seguiment clínic de l'evolució del cas i dels diagnòstics amb fins "d'investigació". Per tant, segons el parer de l'entitat imputada, aquesta conducta estaria emparada per la base jurídica del consentiment (art. 6.1.a RGPD), que s'ha d'analitzar d'acord amb la legislació i la doctrina vigent en el moment en què es va recollir aquest consentiment (l'any 2013); és a dir, abans de l'entrada en vigor de l'RGPD i de l'LOPDGDD.

Tal com s'ha assenyalat a l'antecedent 6è d'aquesta resolució, i que també recullen l'acord d'iniciació i la proposta de resolució d'aquest procediment sancionador, en el document de consentiment en qüestió s'informa sobre el tractament de les dades personals dels pacients del centre de salut mental, denominat "fitxer de pacients" (que és la base de dades dels pacients del centre de salut mental). S'hi informa sobre les finalitats d'aquest tractament (que són el "tractament medico-sanitari" i la "realització d'activitats d'investigació i recerca, única i exclusivament per part dels professionals de la institució") i sobre la possibilitat dels afectats d'exercir els seus drets i demanar qualsevol aclariment davant el responsable del tractament, d'acord amb les previsions de la Llei orgànica 15/1999, de 13 de desembre, de protecció de dades de caràcter personal i del codi tipus de la Unió Catalana d'Hospitals.

En relació amb això, en la proposta de resolució ja es va puntualitzar que l'Autoritat no qüestiona l'existència del consentiment en el moment de la recollida de les dades personals de la denunciante, l'any 2013, per incorporar-les al fitxer de pacients (que és la base de dades pròpia del centre de salut mental Benito Menni Complex Assistencial de Salut Mental). Això, sens perjudici de les observacions sobre el document de consentiment que s'han recollit a l'antecedent 6è de l'acord d'iniciació, de la proposta de resolució i de la resolució d'aquest procediment sancionador. Per tant, el tractament relatiu al fitxer de pacients del centre de salut mental no és l'objecte d'aquest procediment sancionador.

Dit això, tal com s'indica en l'apartat de qualificació jurídica d'aquesta resolució, també en l'acord d'iniciació i la proposta de resolució d'aquest procediment sancionador, escau concloure que el tractament que es considera il·lícit és la consulta de les dades de salut de la denunciante, que consten a la base de dades de l'HC3 (que és una base de dades que depèn del Departament de Salut), feta per una metgessa especialista de la unitat de psiquiatria del centre de salut mental Benito Menni Complex Assistencial de Salut Mental, sense el consentiment explícit de la denunciante (art. 6.1.a i art. 9.2.a RGPD); ni, tampoc, sense cap altra base jurídica prevista per la normativa de protecció de dades o la normativa sectorial sanitària vigent en el moment de la comissió dels fets descrits.

Pel que fa a la base jurídica del consentiment, l'article 4.11 de l'RGPD el defineix com "toda manifestación de voluntad **libre, específica, informada e inequívoca** por la que el interesado acepta, ya sea mediante una declaración o una clara

acción afirmativa, el tratamiento de datos personales que le conciernen.” A més, quan es tracta de categories especials de dades, cal que el consentiment sigui **explícit** (art. 9.2.a RGPD).

En aquest sentit, convé fer referència a les Directrius 5/2020 sobre el consentiment, mitjançant les quals el Comitè Europeu de Protecció de Dades (CEPD) analitza les condicions que ha de complir aquesta manifestació de voluntat de les persones interessades.

Pel que fa a la condició de la manifestació de voluntat específica, el CEPD determina el següent:

“(…) 55. El artículo 6, apartado 1, letra a), confirma que el consentimiento del interesado para el tratamiento de sus datos debe darse **«para uno o varios fines específicos» y que un interesado puede elegir con respecto a cada uno de dichos fines**. El requisito de que el consentimiento deba ser «específico» tiene por objeto garantizar un nivel de control y transparencia para el interesado. Este requisito no ha sido modificado por el RGPD y sigue estando estrechamente vinculado con el requisito de consentimiento «informado». (...) En suma, para cumplir con el carácter de «específico» el responsable del tratamiento debe aplicar:

- i la especificación del fin como garantía contra la desviación del uso,
- ii la disociación en las solicitudes de consentimiento, y
- iii una **clara separación entre la información relacionada con la obtención del consentimiento para las actividades de tratamiento de datos y la información relativa a otras cuestiones**. (...)”

Pel que fa a la condició de la manifestació de voluntat informada, entre altres qüestions el CEPD determina que:

“(…) 64. Para que el consentimiento sea informado es necesario comunicar al interesado ciertos elementos que son cruciales para poder elegir. Por tanto, el CEPD opina que se requiere, al menos, la información siguiente para obtener el consentimiento válido:

- i. la identidad del responsable del tratamiento,
- ii. **el fin de cada una de las operaciones de tratamiento para las que se solicita el consentimiento,**
- iii. qué (tipo de) datos van a recogerse y utilizarse,
- iv. la existencia del derecho a retirar el consentimiento,
- v. información sobre el uso de los datos para decisiones automatizadas de conformidad con el artículo 22, apartado 2, letra c), cuando sea pertinente,

vi. informació sobre los posibles riesgos de transferencia de datos debido a la ausencia de una decisión de adecuación y de garantías adecuadas, tal y como se describen en el artículo 46. (...)"

Pel que fa a la condició de la manifestació de voluntat inequívoca, el CEPD determina el següent:

"(...) 75. El RGPD establece claramente que el consentimiento requiere una declaración del interesado o una clara acción afirmativa, lo que significa que siempre debe darse el consentimiento mediante una acción o declaración. Debe resultar evidente que el interesado ha dado su consentimiento a una operación concreta de tratamiento de datos.

76. El artículo 2, letra h), de la Directiva 95/46/CE describía el consentimiento como «toda manifestación de voluntad, libre, específica e informada, mediante la que el interesado consienta el tratamiento de datos personales que le conciernen». El artículo 4, apartado 11, del RGPD desarrolla esta definición aclarando que el consentimiento válido requiere una manifestación inequívoca de dicha voluntad mediante una declaración o una clara acción afirmativa en consonancia con la orientación previa publicada por el GT29.

77. Una «clara acción afirmativa» significa que el interesado debe haber actuado de forma deliberada para dar su consentimiento a ese tratamiento en particular. El considerando 32 ofrece orientación adicional sobre este punto."

Pel que fa a la condició de la manifestació de voluntat explícita, el CEPD determina que:

"(...) 93. El término explícito se refiere a la manera en que el interesado expresa el consentimiento. Significa que **el interesado debe realizar una declaración expresa de consentimiento.** Una manera evidente de garantizar que el consentimiento es explícito sería confirmar de manera expresa dicho consentimiento en una declaración escrita. Cuando proceda, el responsable podría asegurarse de que el interesado firma la declaración escrita, con el fin de eliminar cualquier posible duda o falta de prueba en el futuro.

94. No obstante, dicha declaración firmada no es el único modo de obtener el consentimiento explícito y no puede decirse que el RGPD prescriba declaraciones escritas y firmadas en todas las circunstancias que requieran un consentimiento explícito válido. (...)"

En relació amb això, en la proposta de resolució es va assenyalar que el document de consentiment que la denunciant i la seva família van signar l'any 2013 només informa sobre les qüestions relatives al tractament de les dades personals que consten al fitxer de pacients del centre de salut mental. Concretament, el document en qüestió no informa sobre el tractament relatiu a l'accés a la base de dades de l'HC3, per part dels professionals del centre de salut mental Benito Menni Complex Assistencial en Salut Mental.

Per tant, l'any 2013 la denunciante no podia manifestar, clara i expressament a través del document de consentiment, la seva voluntat d'acceptar el tractament de les seves dades de salut que consten a la base de dades de l'HC3. No s'ha acreditat que, posteriorment, el centre de salut mental hagi obtingut el consentiment explícit de la denunciante per tractar les seves dades de salut que consten a la base de dades de l'HC3. En conseqüència, escau concloure que el consentiment no és la base jurídica legitimadora del tractament que s'imputa al centre de salut mental (art. 6.1.a i 9.2.a RGPD).

D'altra banda, tal com apuntava la proposta de resolució, el tractament controvertit tampoc trobaria encaix en algun dels supòsits previstos per la disposició addicional 17a de l'LOPDGDD, específica per als tractaments de dades de salut. En aquest sentit, cal assenyalar que quan la normativa sanitària regula els usos de la història clínica, en allò referent als professionals sanitaris només preveu que hi accedeixin els professionals que assisteixen el pacient o que estan implicats en el seu diagnòstic (art. 11 Llei 21/2000, de 29 de desembre, sobre els drets d'informació concernent la salut i l'autonomia del pacient i la documentació clínica, i art. 16 Llei 41/2002, de 14 de novembre, bàsica reguladora de la autonomia del pacient i dels drets i obligacions en matèria d'informació i documentació clínica). En aquest cas aquesta circumstància no hi concorre, perquè la professional metgessa que va accedir a l'HC3 de la denunciante va ser la referent del cas d'hospitalització de la denunciante fins l'any 2017. No s'ha acreditat que, posteriorment, la denunciante hagués requerit l'assistència d'aquesta professional ni del centre de salut mental denunciat. Per tant, escau descartar que aquests accessos estiguin legitimats per raó d'una actuació assistencial o d'un eventual seguiment de l'evolució clínica de la pacient a llarg termini.

En darrer lloc, tampoc ha quedat acreditat que els accessos a l'HC3 de la denunciante s'haguessin efectuat en el marc d'un estudi d'investigació concret (art. 11.3 Llei 21/2000), més enllà dels fins de millora de la informació i la pràctica clínica davant els eventuais casos futurs, similars als de la denunciante.

En conseqüència, es considera que els fets imputats en l'acord d'iniciació i a la proposta de resolució -ara ja fets provats- no estan legitimats per cap de les bases jurídiques al·legades pel centre de salut mental denunciat i constitueixen una vulneració del principi de licitud de l'article 5.1.a de l'RGPD.

3.2. Sobre la responsabilitat del centre de salut mental Benito Menni Complex Assistencial en Salut Mental

En el seu escrit d'al·legacions a l'acord d'iniciació, l'entitat imputada manifesta que la base de dades de l'HC3 és un tractament de titularitat pública que depèn del Departament de Salut (responsable del tractament). Per tant, considera que no escau imposar l'eventual sanció, directament, a l'entitat privada que va accedir a aquesta base de dades de titularitat pública, "sense valorar cap altra qüestió, com per exemple, les mesures de seguretat establertes pel responsable del tractament."

Tal com es va assenyalar en la proposta de resolució, en aquest procediment sancionador no s'imputa una infracció de les mesures de seguretat, sinó la

vulneració del principi de licitud derivada dels accessos a l'HC3 de la denunciant, efectuats els dies 10/09/2020 i 03/03/2021 per una metgessa especialista de la unitat de psiquiatria del centre de salut mental denunciat sense cap base jurídica (article 5.1.a en relació amb l'article 6.1.a i 9.2.a de l'RGPD). Per tant, el tractament de dades controvertit recau dins l'àmbit competencial de l'Autoritat i la comissió de la infracció descrita és materialment atribuïble a una persona concreta que presta serveis en el centre de salut mental denunciat.

L'article 70 de l'LOPDGDD preveu que la responsabilitat per les infraccions a la normativa de protecció de dades recau, entre d'altres, sobre els responsables o encarregats dels tractaments, i no sobre els seus empleats. En relació amb això, la sentència del Tribunal Suprem núm. 188/2022, de 15/02/2022, determina el següent:

“(...) Por último, resulta oportuno recordar que las personas jurídicas responden por la actuación de sus empleados o trabajadores. No se establece por ello una responsabilidad objetiva, pero si es trasladable a la persona jurídica la falta de diligencia de sus empleados, en tal sentido STC 246/1991, de 19 de diciembre f j 2.

Este Tribunal Supremo en su STS nº 196/2020, de 15 de febrero de 2021 (rec.1916/2020) ha tenido ocasión de abordar la responsabilidad de una Administración por incumplimiento del deber de seguridad de los datos personales por actos propios de empleados. En ella se compartía el parecer de la Sala de instancia cuando afirmaba que “[...] la responsabilidad de la Administración titular y encargada del fichero [Ayuntamiento de San Sebastián] no puede excusarse en su actuación diligente, separadamente de la actuación de sus empleados o cargos, sino que es la actuación "culpable" de éstos, consecuencia de la violación de las mencionadas obligaciones de protección del carácter reservado de los datos personales la que fundamenta la responsabilidad de la primera en el ámbito sancionador de cuya aplicación se trata; por actos "propios" de sus empleados o cargos, no de terceros[...]”. Añadiéndose más adelante que "Lo anterior no significa, claro es que estemos proyectando sobre el Ayuntamiento recurrente un principio de responsabilidad objetiva, ni que se vulnere el principio de presunción de inocencia, ni que demos por buena una suerte de inversión de la carga de la prueba. Sencillamente sucede que, estando admitida en nuestro Derecho Administrativo la responsabilidad directa de las personas jurídicas, a las que se reconoce, por tanto, capacidad infractora, el elemento subjetivo de la infracción se plasma en estos casos de manera distinta a como sucede respecto de las personas físicas de manera que, como señala la doctrina constitucional que antes hemos reseñado -SsTC STC 246/1991, de 19 de diciembre (F.J. 2) y 129/2003, de 30 de junio (F.J. 8)- la reprochabilidad directa deriva del bien jurídico protegido por la norma que se infringe y la necesidad de que dicha protección sea realmente eficaz y por el riesgo que, en consecuencia, debe asumir la persona jurídica que está sujeta al cumplimiento de dicha norma". (...)

Per tant, es considera que el centre de salut mental denunciat és responsable dels actes comesos pels seus empleats.

3.3. Sobre les mesures correctores adoptades pel centre de salut mental Complex Assistencial en Salut Mental

En el seu escrit d'al·legacions a l'acord d'iniciació, l'entitat va acreditar que el Comitè de protecció de dades del centre de salut mental havia enviat un comunicat a tots els professionals mèdics del centre, per tal d'evitar que es cometessin infraccions de la normativa de protecció de dades vigent. Entre altres qüestions, en el comunicat s'informava sobre el tractament de les dades personals dels pacients amb fins d'investigació mèdica o per participar en estudis clínics, així com sobre l'accés a la història clínica dels pacients i a l'HC3.

Respecte d'això, en la proposta de resolució ja es va puntualitzar que, malgrat que aquesta Autoritat valora positivament l'actuació del centre de salut mental, l'adopció de les mesures per corregir els efectes de la infracció o tendents a impedir la comissió de futures infraccions d'aquesta naturalesa no desvirtuen els fets imputats. Tampoc en modifiquen la qualificació jurídica, tot i que sí que poden desplegar efectes a l'hora de determinar si escau requerir mesures correctores.

3.4. Sobre la sanció a imposar

En el darrer apartat del seu escrit d'al·legacions a l'acord d'iniciació, l'entitat imputada demanava que, per al cas que l'Autoritat considerés que s'havia comès una infracció, imposés les mesures d'advertència (art. 58.2.a RGDP) o d'amonestació (art. 58.2.b RGPD), en substitució de la sanció de multa administrativa.

Les circumstàncies atenuants i agreujants que concorren en aquest cas s'aborden a l'apartat 5è dels fonaments de dret.

4. En relació amb els fets descrits a l'apartat de fets provats, cal acudir a l'article 5.1.a de l'RGPD, que preveu que:

“1. Los datos personales serán: a) tratados de manera lícita, leal y transparente en relación con el interesado («licitud, lealtad y transparencia»); (...)”

En aquest sentit, l'RGPD disposa que qualsevol tractament de dades personals ha de ser lícit (article 5.1.a). En relació amb això, estableix un sistema de legitimació del tractament de dades que es fonamenta en la necessitat que hi concorri alguna de les bases jurídiques establertes al seu article 6.1. I si es tracta de categories especials de dades, com seria l'accés a la història clínica de la persona denunciant, cal tenir en compte també les previsions de l'article 9 de l'RGPD.

La legislació sanitària, aplicable al cas, regula l'ús de la història clínica en els termes següents:

L'article 11 Llei 21/2000, de 29 de desembre, sobre els drets d'informació concernent la salut i l'autonomia del pacient i la documentació clínica, estableix que:

“1. La història clínica és un instrument destinat fonamentalment a ajudar a garantir una assistència adequada al pacient. A aquest efecte, els professionals assistencials

del centre que estan implicats en el diagnòstic o el tractament del malalt han de tenir accés a la història clínica.

2. Cada centre ha d'establir el mecanisme que faci possible que, mentre es presta assistència a un pacient concret, els professionals que l'atenen puguin, en tot moment, tenir accés a la història clínica corresponent.

3. Es pot accedir a la història clínica amb finalitats epidemiològiques, d'investigació o docència, amb subjecció al que estableix la Llei orgànica 15/1999, de 13 de desembre, de protecció de dades de caràcter personal, i la Llei de l'Estat 14/1986, de 25 d'abril, general de sanitat, i les disposicions concordants. L'accés a la història clínica amb aquestes finalitats obliga a preservar les dades d'identificació personal del pacient, separades de les de caràcter clínicoassistencial, llevat que aquest n'hagi donat abans el consentiment.

4. El personal que té cura de les tasques d'administració i gestió dels centres sanitaris pot accedir només a les dades de la història clínica relacionades amb les dites funcions.

5. El personal al servei de l'Administració sanitària que exerceix funcions d'inspecció, degudament acreditat, pot accedir a les històries clíniques, a fi de comprovar la qualitat de l'assistència, el compliment dels drets del pacient o qualsevol altra obligació del centre en relació amb els pacients o l'Administració sanitària.

6. Tot el personal que accedeix en ús de les seves competències a qualsevol classe de dades de la història clínica resta subjecte al deure de guardar-ne el secret.”

L'article 16 de la Llei 41/2002, de 14 de novembre, bàsica reguladora de la autonomia del pacient i dels drets i obligacions en matèria d'informació i documentació clínica, preveu el següent:

“1. La historia clínica es un instrumento destinado fundamentalmente a garantizar una asistencia adecuada al paciente. Los profesionales asistenciales del centro que realizan el diagnóstico o el tratamiento del paciente tienen acceso a la historia clínica de éste como instrumento fundamental para su adecuada asistencia.

2. Cada centro establecerá los métodos que posibiliten en todo momento el acceso a la historia clínica de cada paciente por los profesionales que le asisten.

3. El acceso a la historia clínica con fines judiciales, epidemiológicos, de salud pública, de investigación o de docencia, se rige por lo dispuesto en la legislación vigente en materia de protección de datos personales, y en la Ley 14/1986, de 25 de abril, General de Sanidad, y demás normas de aplicación en cada caso. El acceso a la historia clínica con estos fines obliga a preservar los datos de identificación personal del paciente, separados de los de carácter clínicoasistencial, de manera que, como regla general, quede asegurado el anonimato, salvo que el propio paciente haya dado su consentimiento para no separarlos.

Se exceptúan los supuestos de investigación previstos en el apartado 2 de la Disposición adicional decimoséptima de la Ley Orgánica de Protección de Datos Personales y Garantía de los Derechos Digitales.

Asimismo, se exceptúan los supuestos de investigación de la autoridad judicial en los que se considere imprescindible la unificación de los datos identificativos con los clínicoasistenciales, en los cuales se estará a lo que dispongan los jueces y tribunales en el proceso correspondiente. El acceso a los datos y documentos de la historia clínica queda limitado estrictamente a los fines específicos de cada caso. Cuando ello sea necesario para la prevención de un riesgo o peligro grave para la salud de la población, las Administraciones sanitarias a las que se refiere la Ley

33/2011, de 4 de octubre, General de Salud Pública, podrán acceder a los datos identificativos de los pacientes por razones epidemiológicas o de protección de la salud pública. El acceso habrá de realizarse, en todo caso, por un profesional sanitario sujeto al secreto profesional o por otra persona sujeta, asimismo, a una obligación equivalente de secreto, previa motivación por parte de la Administración que solicitase el acceso a los datos.

4. El personal de administración y gestión de los centros sanitarios sólo puede acceder a los datos de la historia clínica relacionados con sus propias funciones.

5. El personal sanitario debidamente acreditado que ejerza funciones de inspección, evaluación, acreditación y planificación, tiene acceso a las historias clínicas en el cumplimiento de sus funciones de comprobación de la calidad de la asistencia, el respeto de los derechos del paciente o cualquier otra obligación del centro en relación con los pacientes y usuarios o la propia Administración sanitaria.

6. El personal que accede a los datos de la historia clínica en el ejercicio de sus funciones queda sujeto al deber de secreto.”

En aquest cas, consta acreditat que una professional metgessa del centre de salut mental denunciat va accedir a l'HC3 de la persona denunciada, sense que aquests accessos estiguessin emparats en cap base jurídica.

Durant la tramitació d'aquest procediment s'ha acreditat el fet descrit a l'apartat de fets provats, que es considera constitutiu de la infracció prevista a l'article 83.5.a de l'RGPD, que tipifica la vulneració dels “principios básicos para el tratamiento, incluidas las condiciones para el consentimiento a tenor de los artículos 5, 6, 7 i 9”, entre els quals s'encabeix el principi de licitud.

La conducta que aquí s'aborda s'ha recollit com a infracció molt greu a l'article 72.1.e de l'LOPDGDD, de la manera següent:

“e) El tractament de dades personals de les categories a què es refereix l'article 9 del Reglament (UE) 2016/679, sense que es doni alguna de les circumstàncies que preveuen els preceptes esmentats i l'article 9 d'aquesta Llei orgànica”

5. Atès que el centre Benito Menni Complex Assistencial de Salut Mental no s'encabeix en cap dels subjectes previstos a l'article 77.1 de l'LOPDGDD, resulta d'aplicació el règim sancionador general previst a l'article 83 de l'RGPD.

L'article 83.5 de l'RGPD estableix que les infraccions que s'hi preveuen se sancionin amb una multa administrativa de 20.000.000 d'euros com a màxim, o si es tracta d'una empresa, d'una quantia equivalent al 4% com a màxim del volum de negoci total anual global de l'exercici financer anterior, i cal optar per la de major quantia.

Tal com es va assenyalar en la proposta de resolució, en aquest cas escau descartar la possibilitat de substituir la sanció de multa administrativa per la imposició d'una advertència (art. 58.2.a RGPD) o d'una amonestació (art. 58.2.b de l'RGPD), perquè la vulneració del principi de licitud sobre el tractament de dades de salut, que són mereixedores d'especial protecció, afecta l'esfera més íntima i privada de les persones físiques.

Dit això, correspon determinar la quantia de la multa administrativa que escau imposar.

Segons el que estableix l'article 83.2 de l'RGPD, i també de conformitat amb el principi de proporcionalitat consagrat a l'article 29 de la Llei 40/2015, tal com indicava la persona instructora en la proposta de resolució, escau imposar la sanció de 10.000 euros (deu mil euros). Aquesta quantificació de la multa es basa en la ponderació entre els criteris agreujants i atenuants que s'indiquen a continuació.

Com a criteris atenuants, hi concorren les causes següents:

- El limitat nombre d'accessos en el temps (art. 83.2.a RGPD i art. 76.2.a LOPDGDD).
- La manca d'intencionalitat (art. 83.2.b RGPD).
- L'adhesió del centre de salut mental Benito Menni Complex Assistencial de Salut Mental al codi de conducta de la Unió Catalana d'Hospitals (art. 83.2.j RGPD).
- La manca de constància de beneficis obtinguts com a conseqüència de la comissió de la infracció (art. 83.2.k RGPD i art. 76.2.c LOPDGDD).
- L'actuació immediata de l'entitat per impedir que es cometin futures infraccions d'aquesta naturalesa (art. 83.2.k de l'RGPD), atès que l'entitat imputada ha acreditat l'enviament d'un comunicat als professionals mèdics en relació amb el tractament de les dades de salut dels pacients del centre de salut mental.

Escau indicar que les circumstàncies atenuants que s'han relacionat, i que es tenen en consideració a l'hora de fixar la quantia de les sancions de multa, majoritàriament han estat invocades per l'entitat imputada. Per contra, escau descartar la concurrència dels criteris atenuants següents:

- Qualsevol mesura adoptada pel responsable o encarregat del tractament per pal·liar els danys i perjudicis (art. 83.2.c RGPD), atès que els efectes de la infracció s'haurien consumat amb la comissió dels fets que s'imputen.
- El grau de cooperació amb l'autoritat de control amb la finalitat de posar remei a la infracció i mitigar els possibles efectes adversos de la infracció (art. 83.2.f RGPD), atès que les entitats requerides per l'Autoritat estan obligades a auxiliar-la en les seves investigacions (art. 19 Llei 32/2010). Tal com s'ha assenyalat, l'entitat ha pres mesures per evitar que es cometin futures infraccions d'aquesta naturalesa, però els efectes de la infracció ja s'haurien consumat amb la comissió dels fets imputats.
- La possibilitat que la conducta de l'afectat hagi pogut induir a la comissió de la infracció (art. 76.2.d LOPDGDD), atès que les dades de salut de l'afectat, que consten a la base de dades de l'HC3, es van tractar sense cap base jurídica que legitimés aquest tractament.

Com a criteris agreujants, s'han tingut en compte els elements següents:

- Dany o perjudicis causats. L'accés a les dades de salut d'una persona sense el seu consentiment i sense habilitació legal suposa, per se, un perjudici a la persona afectada, ja que es tracta de dades que, com s'ha dit abans, afecten l'esfera més íntima i privada de les persones (83.2.a RGPD).

- La categoria de les dades personals afectades, dades de salut (art. 83.2.g RGPD).
 - La vinculació de l'activitat del centre de salut mental amb la realització de tractaments de dades personals (art. 83.2.k RGPD i 76.2.b LOPDGDD).
6. D'altra banda, de conformitat amb l'article 85.3 de l'LPAC i tal com s'avançava a l'acord d'iniciació, si abans de la resolució del procediment sancionador l'entitat imputada reconeix la seva responsabilitat o fa el pagament voluntari de la sanció pecuniària, escau aplicar una reducció del 20% sobre l'import de la sanció provisionalment quantificada. Si hi concorren els dos casos esmentats, la reducció s'aplica de forma acumulada (40%).

Com s'ha avançat, l'efectivitat de les reduccions esmentades està condicionada al desistiment o la renúncia de qualsevol acció o recurs per la via administrativa contra la sanció (art. 85.3 LPAC, *in fine*).

Doncs bé, tal com s'ha indicat en els antecedents, per mitjà d'escrit de data 11/01/2024 l'entitat imputada ha reconegut la seva responsabilitat i ha acreditat que ha abonat de manera avançada 6.000 euros (sis mil euros), corresponents a la quantia de la sanció resultant un cop aplicada la reducció acumulada del 40%.

7. Davant la constatació de les infraccions previstes a l'article 83 de l'RGPD en relació amb tractaments de titularitat privada, l'article 21.3 de la Llei 32/2010, de l'1 d'octubre, de l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades, faculta la directora de l'Autoritat perquè la resolució que declara la infracció estableixi les mesures escaients perquè cessin o se'n corregeixin els efectes.

En aquest cas, es considera innecessari proposar mesures correctores, atès que es tracta de fets ja consumats.

Resolució

Per tot això, resolc:

1. Imposar al centre Benito Menni Complex Assistencial en Salut Mental - Germanes Hospitalàries la sanció consistent en una multa de 10.000 euros (deu mil euros), com a responsable d'una infracció prevista a l'article 83.5.a en relació amb l'article 5.1.a, ambdós de l'RGPD.
2. Declarar que el centre Benito Menni Complex Assistencial de Salut Mental – Germanes Hospitalàries ha fet efectiu el pagament avançat de 6.000 euros (sis mil euros), que correspon a l'import total de la sanció imposada, un cop aplicat el percentatge de deducció del 40% corresponent a les reduccions previstes a l'article 85 de l'LPAC.
3. Notificar aquesta resolució al centre Benito Menni Complex Assistencial de Salut Mental – Germanes Hospitalàries.
4. Ordenar que es publiqui aquesta resolució al web de l'Autoritat (apdcat.gencat.cat), de conformitat amb l'article 17 de la Llei 32/2010, de l'1 d'octubre.

Contra aquesta resolució, que posa fi a la via administrativa d'acord amb els articles 26.2 de la Llei 32/2010 i 14.3 del Decret 48/2003, de 20 de febrer, pel qual s'aprova l'Estatut de l'Agència Catalana de Protecció de Dades, amb caràcter potestatiu l'entitat imputada pot interposar un recurs de reposició davant la directora de l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades, en el termini d'un mes a comptar a partir de l'endemà de la seva notificació, d'acord amb el que preveuen l'article 123 i següents de la Llei 39/2015. També es pot interposar directament un recurs contenciós administratiu davant els jutjats contenciosos administratius de Barcelona, en el termini de dos mesos a comptar a partir de l'endemà de la seva notificació, d'acord amb els articles 8, 14 i 46 de la Llei 29/1998, de 13 de juliol, reguladora de la jurisdicció contenciosa administrativa.

Si l'entitat imputada manifesta a l'Autoritat la seva intenció d'interposar un recurs contenciós administratiu contra la resolució ferma en via administrativa, la resolució se suspendrà cautelarment en els termes previstos a l'article 90.3 de l'LPAC.

Igualment, l'entitat imputada pot interposar qualsevol altre recurs que consideri convenient per defensar els seus interessos.

La directora